

Rauhakylän asemakaava-alueen luontoselvitys

Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy
22.9.2007

SISÄLLYS

1. JOHDANTO.....	2
2. LUONNONSUOJELU- JA VESILAIN MUKAISET KOHTEET	2
3. METSÄLAIN ERITYISEN TÄRKEÄT ELINYMPÄRISTÖT.....	2
3.1 Kailassuonkallioiden räme	2
3.2 Kailassuonkallioiden rehevä korpi	2
4. MUUT ARVOKKAAT KOHTEET	4
4.1 Onnelan koillispuolen umpeenkasvava lammikko.....	4
4.2 Kailassuonkallioiden itäinen korpi.....	4
5. UHANALAISET, SILMÄLLÄPIDETTÄVÄT JA EU:N LUONTO- JA LINTUDIREKTIIVEIHIN SISÄLTYVÄT LAJIT	5
5.1 Viinamäen koillispuoli	5
5.2 Kailassuonkalliot.....	6
6. LINNUSTO.....	6
7. KASVILLISUUSKUVIOT.....	6
7. YHTEENVETO	8
8. KIRJALLISUUS	8
LIITTEET.....	10

1. JOHDANTO

Liedon kunta tilasi Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy:ltä luontoselvityksen Rauhakylän asemakaava-alueesta. Alue sijaitsee moottoritien luoteispuolella. Selvityksen laati FM (biologi) Turkka Korvenpää.

Selvitysalueelle suoritettiin maastokäynnit 27.5. ja 3.6.2007. Työn tarkoituksena oli selvittää alueen luontoarvoja, ja arvioida niiden vaikutusta maankäyttöön. Työssä kartoitettiin mahdolliset luonnonsuojelulain (N:o 1096/1996) 29 §:n suojelemat luontotyypit, vesilain (N:o 264/1961) mukaiset kohteet sekä metsälain (N:o 1093/1996) 10 §:n tarkoittamat erityisen tärkeät elinympäristöt (liite 1). Myös muut luonnonarvoiltaan merkittävät kohteet inventoitiin. Lakien mukaisten luontokohteiden lisäksi etsittiin EU:n lintu- ja luontodirektiiveihin sisältyviä lajeja sekä uhanalaisten, silmälläpidettävien ja harvinaisten eliölajien esiintymiä. Linnusto kartoitettiin muun maastotyön yhteydessä.

Selvitysalueelta erotettiin kasvillisuuskuvioita, joista esitetään lyhyt yleiskuvaus. Raportin liitteenä on alueen kartta (liite 5), johon kuviot on merkitty.

2. LUONNONSUOJELU- JA VESILAIN MUKAISET KOHTEET

Kaava-alueella ei ole luonnonsuojelulain luontotyyppisiä eikä vesilain suojelemia pienvesiä.

3. METSÄLAIN ERITYISEN TÄRKEÄT ELINYMPÄRISTÖT

3.1 Kailassuonkallioiden räme

Harvaa mäntymetsää ja hieskoivikkoa kasvava ojittamattomana säilynyt räme (kuva 1). Myös puusto on varsin luonnontilaista, sillä rämeellä on useita keloja. Kohde on huomioitu metsänhoitotoimissa. Sen ympärille on jätetty kapealti suoja-puita, vaikka ympäristö on hakattu muutama vuosi sitten. Tilanrajan länsipuolella suo muuttuu reheväksi korveksi. Rämeellä kasvavat esimerkiksi tupasvilla (*Eriophorum vaginatum*) ja isokarpalo (*Vaccinium oxycoccos*).

Maankäyttösuositus: Kailassuonkallioiden räme täyttää metsälain tarkoittaman vähäpuustoisen suon määritelmän. Kohdetta ei saa muuttaa niin, että alueen ominaispiirteiden säilyminen vaarantuu. Sen lähiympäristöön ei tulisi sijoittaa rakennuksia. Tärkeintä on riittävä laaja rakentamaton suojavyöhyke, jotta suon vesitalous ei muutu. Suositus tämän rajavyöhykkeen koosta on esitetty liitteessä 2. Kohde rajautuu myös liito-oravareviiriin.

3.2 Kailassuonkallioiden rehevä korpi

Kumpuilevan kalliomaaston notkelmaan on kehittynyt enimmillään lähes 100 metrin levyinen ja noin 150 metrin pituinen korpi (kuva 2). Sen pohjoisosa on melko varttunutta hieskoivikkoa

Kuva 1. Kailassuonkallioiden räme.

Kuva 2. Kailassuonkallioiden rehevä korpi.

kasvavaa märkää ja ruohoista metsäkortekorpea. Metsäkortteen (*Equisetum sylvaticum*) ohella runsaita putkilokasveja ovat esimerkiksi järviruoko (*Phragmites australis*) ja kurjenjalka (*Potentilla palustris*). Suo vaihtuu vähitellen itään karummaksi ja kuivemmaksi, mutta puustoltaan tiheämmäksi. Etelässä suotyyppeä on selvästi karumpaa. Tilan rajalla kohteen länsireunalla on vähitellen umpeutuva oja. Sillä ei enää ole kovin suurta merkitystä kohteen vesitaloudelle. Kunnostusojitus kuitenkin vaikuttaisi huomattavasti edustavaan suokokonaisuuteen. Varsinkin puusto on tavallista luonnontilaisempaa. Kohde kuuluu myös liito-oravan reviiriin.

Maankäyttösuositus: Kailassuonkallioiden korpi täyttää metsälain tarkoittaman erityisen tärkeän elinympäristön määritelmän. Kohdetta ei saa muuttaa niin, että alueen ominaispiirteiden säilyminen vaarantuu. Tärkeintä on riittävä laaja rakentamaton suojavyöhyke, jotta suon vesitalous ei muutu. Tämän vyöhykkeen riittävyteen tulee kiinnittää erityistä huomiota varsinkin suon länsipuolella, koska varsinainen suo kuuluu suojeltavaan liito-oravan reviiriin, ja metsälakikohde säästyy reviirin osana. Suon vaatima rakentamaton suojavyöhyke on merkitty liitteeseen 2.

4. MUUT ARVOKKAAT KOHTEET

4.1 Onnelan koillispuolen umpeenkasvava lammikko

Kallioiden välisessä notkelmassa on umpeenkasvava lammikko (kuva 3). Sen ympärillä on rehevätkö korpireunus. Kasvistoon kuuluvat esimerkiksi tupasvilla, pallosara (*Carex globularis*) ja kurjenjalka.

Maankäyttösuositus: Kohde ei täytä metsälain tarkoittaman erityisen tärkeän elinympäristön määritelmää, mutta se lisää paikallista luonnon monimuotoisuutta. Se kuuluu myös liito-oravan reviiriin, jonka elinkelpoisuutta ei saa heikentää.

Kuva 3. Onnelan umpeenkasvava lammikko.

4.2 Kailassuonkallioiden itäinen korpi

Aivan liito-oravareviirin itäreunalla on taimikkoon rajautuva karuhko korpi. Puusto on melko tiheää ja luonnontilaista hieskoivikkoa, eikä suota ole ojitettu. Joukossa kasvaa muutama haapa. Kenttäkerroksessa esiintyvät mm. metsäkorte ja pallosara.

***Maankäyttösuositus:** Kohde ei täytä metsälain tarkoittaman erityisen tärkeän elinympäristön määritelmää karuutensa vuoksi, mutta se lisää paikallista luonnon monimuotoisuutta. Se kuuluu myös liito-oravan reviiriin, jonka elinkelpoisuutta ei saa heikentää.*

5. UHANALAISET, SILMÄLLÄPIDETTÄVÄT JA EU:N LUONTO- JA LINTUDIREKTIIVEIHIN SISÄLTYVÄT LAJIT

Kaava-alueelta ei ole tallennettu havaintoja Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämään uhanalaisten eliöiden tietokantaan. Lintuhavainnot käsitellään seuraavassa kappaleessa.

Kaava-alueelta tai sen reunoilta löydettiin kaksi liito-oravan reviiriä. Liito-orava on EU:n luontodirektiivin liitteessä IV(a) mainittu eläinlaji, jonka lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentäminen ja hävittäminen on kielletty. Siten liito-oravien asuttamat metsät tulee jättää rakentamatta eikä niillä saa tehdä muitakaan toimenpiteitä, jotka heikentävät liito-oravan elinmahdollisuuksia. Tällaisia ovat esim. metsänhakkuut. Liito-oravien täytyy myös pystyä liikkumaan sopivalta elinympäristölaikuilta toiselle. Laji ei kuitenkaan mielellään ylitä avoimia alueita, koska saalistusriski kasvaa niillä huomattavasti. Tämän vuoksi maankäytössä on syytä jättää kaikilta asutuilta reviireiltä riittävä metsäyhteys muihin liito-oravalle sopiviin metsiköihin. Näiden liikkumisreittien täytyy olla puuston korkeudeltaan vähintään 10 m (Hanski 2006). Tässä työssä liito-oravan esiintymistä selvitettiin etsimällä kookkaiden haapojen ja kuusten tyviltä eläinten papanoita sekä virtsaamisjälkiä. Tämä on vakiintunut liito-oravan kartoitusmenetelmä. Reviiriksi rajattiin niiden puiden, joiden alta merkkejä löydettiin (nk. havaintopuu), väliset alueet, mikäli ne olivat liito-oravalle sopivaa varttunutta metsää. Liito-oravan ei ole tutkimuksissa havaittu lisääntyvän alle 4 hehtaarin laajuisissa metsälaikuissa, joten reviirin säilyminen heikentymättömänä vaatii melko laajan alueen säästämistä. Tämän vuoksi reviiriksi on tässä työssä rajattu monesti myös havaintopuiden muodostaman alueen viereistä metsää, mikäli se on lajille sopivaa. Eläimet käyttävät varmasti koko niille sopivaa metsälaikkua, vaikka merkkejä niiden esiintymisestä ei kaikkialla tiettynä hetkenä olisikaan.

5.1 Viinamäen koillispuoli

Viinamäen talon koillispuolen harvennetussa varttuneessa metsässä on asuttu liito-oravan reviiri. Reviirin laatu on selvästi heikentynyt hiljattain tehtyjen harvennusten vuoksi. Eläinten pesäpuu havaittiin heti kaava-alueen ulkopuolella harvennetun metsän keskellä sijaitsevassa kookkaiden haapojen ryhmässä. Kaava-alueella papanoita löytyi kolmen haavan tyveltä. Näistä kaksi sijaitsi hieman pesäpuusta kaakkoon ja toinen korkean kalliomäen (kasvillisuuskuvio 6) alla usean sadan metrin päässä pesästä. Reviiri rajautuu peltoihin ja idässä sekä pohjoisessa myös hakkuisiin ja nuoriin kasvatusmänniköihin. Reviiriltä tulee jättää metsäyhteys koilliseen entiselle pellolle. Siellä kasvaa nykyisin ruokailualueeksi sopivaa lehtimetsää. Tästä kuvioista edelleen itään tulee jättää metsäyhteys kaava-alueen ulkopuolelle karttaan merkityn mukaisesti. Reviiri jatkuu kaava-alueen länsipuolelle, missä sen rajoja ei ole tarkkaan kartoitettu. Onnelasta koilliseen kulkevan traktoritien kohdalle voidaan tarvittaessa rakentaa kapea katu esimerkiksi omakotiasutusta varten.

5.2 Kailassuonkalliot

Kailassuonkallioiden maastossa on melko laajana säilynyt varttunutta ja osittain varsin tiheää puustoa kasvava metsä. Metsässä on jonkin verran kookasta haapaa. Merkkejä liito-oravan esiintymisestä löytyi kymmenen haavan tyveltä. Reviiri rajoittuu etelässä peltoon ja lännessä sekä idässä hakkuuseen. Reviiriltä tulee jättää metsäyhteys itään karttaan merkityn mukaisesti.

6. LINNUSTO

Maastotöissä havaittiin kaava-alueella seuraavien lintulajien reviirit / reviirejä: västäräkki (*Motacilla alba*), viherpeippo (*Carduelis chloris*), kirjosiippo (*Ficedula hypoleuca*), keltasirkku (*Emberiza citrinella*), metsäkirvinen (*Anthus trivialis*), peippo (*Fringilla coelebs*), kiuru (*Alauda arvensis*), pensaskerttu (*Sylvia communis*), räkättirastas (*Turdus pilaris*), lehtokerttu (*Sylvia borin*), hippiäinen (*Regulus regulus*), pajulintu (*Phylloscopus trochilus*), punakylkirastas (*Turdus iliacus*), punarinta (*Erithacus rubecula*), talitiainen (*Parus major*), tiltalti (*Phylloscopus collybita*), laulurastas (*Turdus philomelos*) ja hernekerttu (*Sylvia curruca*). Lisäksi käpytikan (*Dendrocopos major*) pesä sijaitsi aivan kaava-alueen rajan ulkopuolella, ja Onnelan eteläpuolen metsikössä havaittiin kerran harmaapäätikka (*Picus canus*). Edellä mainituista lintulajeista tiltalti on valtakunnallisesti uhanalainen (vaarantunut) ja myös EU:n lintudirektiiviin I – liitteeseen sisältyvä harmaapäätikka silmälläpidettävä. Tiltalti on viime vuosina uudelleen runsastunut ja on edelleen yleinen. Mitään merkkejä harmaapäätikan pesinnästä kaava-alueella tai sen läheisyydessä ei tehty, vaikka vähintäänkin havaintopaikka kuuluu asuttuun reviiriin. Kaava-alueella ei ole niin merkittäviä linnustoarvoja, että ne vaikuttaisivat maankäyttöön.

7. KASVILLISUUSKUVIOT

Kasvillisuuskuviointiin ei ole sisällytetty viljakasvipeltoja eikä yksityispihoja.

1. Varttunut lehtomainen ja tiheä kuusimetsä. Kuviolla kasvaa myös muutama haapa. Viereisen autopurkaamon autonosia on myös metsässä. Kuvio on peltojen eristämä.
2. Kapea kaistale tuoreen kankaan varttunutta metsää tien ja pellon välissä.
3. Melko harvaa ja nuorta sekametsää. Kasvistoon kuuluvat mm. kevätpiippo (*Luzula pilosa*), mustikka (*Vaccinium myrtillus*) ja metsälauha (*Deschampsia flexuosa*).
4. Maankaatoalue / maa-aineksenottoalue.
5. Muutaman metrin korkuinen tiheä taimikko.
6. Melko harva ja varttunut kuusimetsä. Sekapuuna on myös mäntyä ja koivua sekä muutama kookas haapa. Kenttäkerroksessa kasvavat mm. metsäkastikka (*Calamagrostis arundinacea*), mustikka, metsälauha ja metsätähti (*Trientalis europaea*). Kuvio itä- ja pohjoisosa kuuluu liito-oravan reviiriin.

7. Melko nuorta mäntyä kasvava karu kallio. Kasvistossa esiintyvät mm. puolukka (*Vaccinium vitis-idaea*), kanerva (*Calluna vulgaris*), metsätähti ja metsälauha.

8. Ks. kohde 4.1.

9. Karu nuorta mäntymetsää kasvava kallio. Kasvistossa ovat mm. metsälauha ja puolukka.

10. Ojitettu melko rehevä korpi. Metsä on tiheää varttunutta kuusikkoa. Kasvistossa ovat mm. metsälvejuuri (*Dryopteris carthusiana*), rantamatara (*Galium palustre*), metsäkorte ja su-orvokki (*Viola palustris*). Kuvio kuuluu liito-oravan reviiriin.

11. Tiheää, mutta melko nuorta kuusikkoa kasvava lehtomainen kangas. Kenttäkerros on varjostuksen vuoksi niukkaa. Siinä esiintyy mm. metsäimarretta (*Gymnocarpium dryopteris*). Kuvio kuuluu liito-oravan reviiriin.

12. Kesantopelto.

13. Pellon reunan melko harva varttunut metsä. Kasvistossa ovat mm. metsälauha ja mustikka.

14. Kasvatusmännikkö. Maasto on kallioista ja puusto enimmäkseen tiheää.

15. Melko tiheä varttunut tuoreen kankaan kuusimetsä. Kuvio tulisi jättää rakentamatta ja metsä kaatamatta liito-oravan liikkumisreittien turvaamiseksi.

16. Entiselle pellolle kasvanut nuorehko lehtimetsä. Kenttäkerros on niittymäistä, ja siinä tavataan mm. nurmilauha (*Deschampsia cespitosa*), koiranputki (*Anthriscus sylvestris*), rantamatara ja maitohorsma (*Epilobium angustifolium*). Kuvio tulisi jättää rakentamatta ja säilyttää liito-oravalle sopivana ruokailumetsänä.

17. Tuoreen kankaan uusi hakkuu.

18. Harvennettu noin 30 –vuotias kasvatusmännikkö.

19. Niukkapuustoinen karu kallio. Kuvio ei kuitenkaan täytä metsälakikohteen määritelmää, koska puusto ei ole riittävän luonnontilaista.

20. Melko harva varttunut mäntymetsä. Sekapuuna kasvaa vähän koivua.

21. Heinäpelto.

22. Harvennettu koivua ja haapaa kasvava melko nuori sekametsä.

23. Varttunutta harvahkoa metsää kasvava tuore kangas. Kuviolla on metsäinen kallio. Kasvistoon kuuluu mm. syylälinnunherne (*Lathyrus linifolius*).

24. Kallioinen mäntytaimikko.

25. Varttunut ja melko tiheä tuoreen kankaan kuusimetsä. Siellä täällä on metsäisiä kallioita. Kuviolla kasvaa hieman kookasta haapaa. Eteläosassa on pieni, mutta vetinen soistuma. Kuvio muodostaa liito-oravareviirin ytimen.

26. Ks. kohde 3.2. Kuvio kuuluu liito-oravan reviiriin.

27. Tiheydeltään vaihteleva ja kallioinen taimikko. Kuviolla on myös muutama ojitettu suo. Aivan kuvion itäisimmässä kärjessä metsäautotien pohjoispuolen rinteessä on muutama pähkinäpensas.

28. Ojitettu ja aiemmasta luonnontilastaan voimakkaasti kuivunut ruohokorpi. Kuviolla kasvaa tiheää nuorta koivikkoa. Kenttäkerroksessa esiintyy sekä entisen suotyypin että ruohoturvekankaan lajeja kuten metsäkortetta, suoputkea (*Peucedanum palustre*), metsäalvejuurta ja terttualpea (*Lysimachia vulgaris*).

29. Varttunut ja melko harva tuoreen kankaan metsä.

30. Hakkuu.

31. Karu kalliomännikkö. Kuvion luoteisreunalla on runsaan 5 metrin korkuinen jyrkäne.

32. Karu kalliomännikkö.

33. Ks. kohde 3.1.

34. Karu kalliomännikkö.

35. Karu ja melko harvapuustoinen kalliomännikkö.

36. Kohde 4.2. Kuvio kuuluu myös liito-oravan reviiriin.

7. YHTEENVETO

Kaava-alueelta löytyi kaksi metsälakikohdetta (vähäpuustoinen suo ja rehevä korpi) ja kaksi luontoarvoiltaan muuten mielellään säästettävää kohdetta (umpeenkasvava lammikko ja karuhko korpi). Merkittävimmät havainnot olivat kuitenkin kaksi liito-oravareviiriä. Ne sijaitsevat Kailassuonkallioiden alueella ja Viinamäen talosta hieman koilliseen. Molemmat reviirit tulee jättää rakentamatta ja mielellään kokonaan metsänhoidon ulkopuolelle. Tämän lisäksi tulisi säästää liito-oraville riittävät liikkumisreitit ja sopiva ruokailumetsä (kuvio 16). Molemmat metsälakikohteet ja toinen muista kohteista sijaitsevat liito-oravareviirillä tai aivan sen rajalla. Muista eliölajeista ei tehty eikä ennestään ole tiedossa maankäyttöön vaikuttavia esiintymiä.

8. KIRJALLISUUS

- Hanski, I. (2006). Liito-oravan *Pteromys volans* Suomen kannan koon arviointi – loppuraportti. Luonnontieteellinen keskusmuseo, Helsinki, 35 s.
- Kanerva, T. & Mannerkoski, I. (toim.) 2001: Suomen lajien uhanalaisuus 2000. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 432 s.
- Meriluoto, M. & Soininen, T. (1998). Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt. Metsälehti Kustannus & Tapio. 192 s.

- Neuvoston direktiivi 92/43/ETY luontotyyppien ja luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta A: 21.05.1992.
- Pääkkönen, P. & Alanen, A. (2000). Luonnonsuojelulain luontotyyppien inventointiohje. Suomen ympäristökeskuksen monisteita 188. Suomen ympäristökeskus. 128 s.

LIITE 1.

Metsälain mukaiset erityisen tärkeät elinympäristöt:

- 1) lähteiden, purojen ja pysyvien vedenjuoksu-uoman muodostavien norojen sekä pienten lampien välittömät lähiympäristöt*
- 2) ruoho- ja heinäkorvet, saniaiskorvet sekä lehtokorvet ja Lapin läänin eteläpuolella sijaitsevat letot*
- 3) rehevät lehtolaikut*
- 4) pienet kangasmetsäsaarekkeet ojittamattomilla soilla*
- 5) rotkot ja kurut*
- 6) jyrkänteet ja niiden välittömät alusmetsät*
- 7) karukkokankaita puuntuotannollisesti vähätuottoisemmat hietikot, kalliot, kivikot, louhikot, vähäpuustoiset suot ja rantaluhdat*

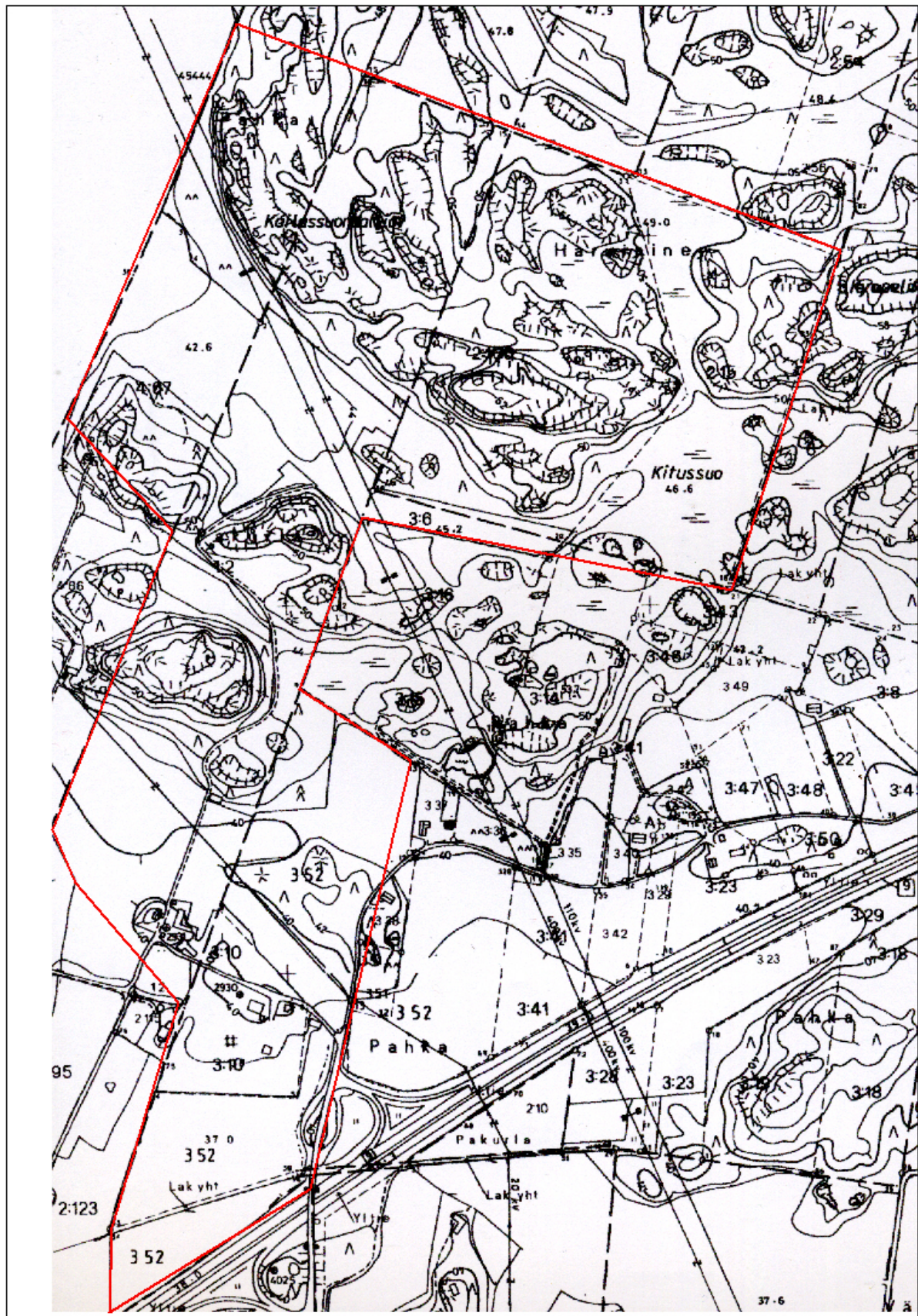
Luonnonsuojelulain mukaiset suojeltavat luontotyypit:

- 1) jalopuumetsiköt*
- 2) pähkinäpensaslehdot*
- 3) tervaleppäkorvet*
- 4) hiekkarannat*
- 5) merenrantaniityt*
- 6) hiekkadyynit*
- 7) katajakedot*
- 8) lehdesniityt*
- 9) avointa maisemaa hallitsevat suuret puut tai puuryhmät*

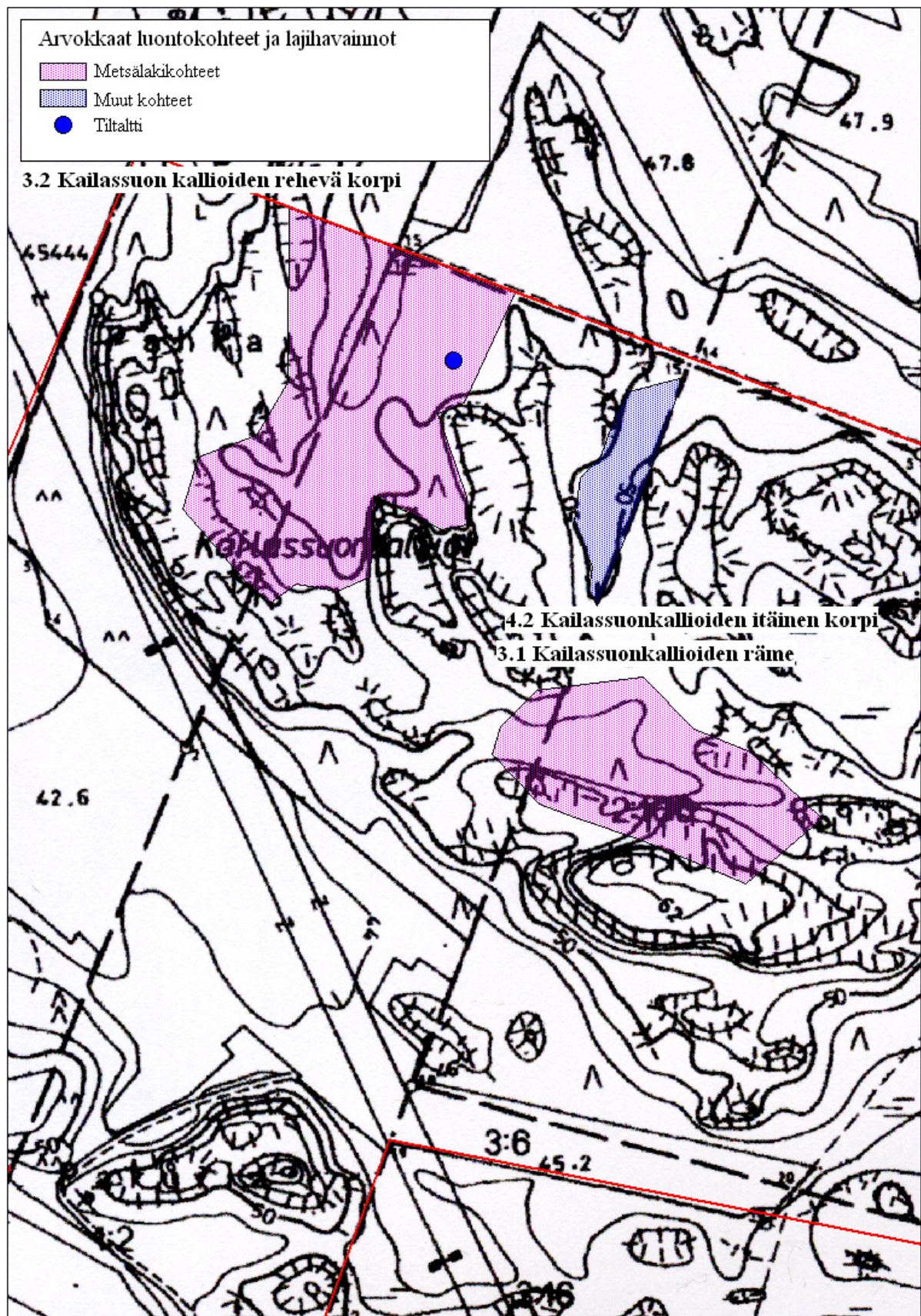
Vesilain mukaiset suojeltavat pienvesityypit:

- 1) enintään kymmenen hehtaarin suuruiset fladat ja kluuvijärvet sekä muualla kuin Lapin läänissä enintään 1 ha:n suuruiset lammet ja järvet*
- 2) luonnontilaiset lähteet*
- 3) muualla kuin Lapin läänissä sijaitseva luonnontilainen uoma, jota ei katsota vesistöksi*

LIITE 2. Selvitysalue

LIITE 3. Arvokkaat luontokohteet ja lajihavainnot

LIITE 4. Liito-oravaesiintymät

